

PM 2011:56 RI (Dnr 001-248/2011)

Olovlig fotografering (Ds 2011:1)

Remiss från Justitiedepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen "Olovlig fotografering" (Ds 2011:1) hänvisas till vad som sagts i denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Justitiedepartementet har remitterat promemorian "Olovlig fotografering" (Ds 2011:1) till Stockholms stad för yttrande.

I promemorian föreslås att ett nytt brott införs i brottsbalken benämnt *olovlig fotografering*. Brottet tar sikte på sådan fotografering som innebär ett intrång i den fredade sfär som enskilda bör vara tillförsäkrade mot andra enskilda.

Straffbestämmelsen föreslås omfatta den som, på ett sätt som är ägnat att kränka den enskildes personliga integritet, olovligen fotograferar eller annars med tekniskt hjälpmedel tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller i ett annat liknande utrymme. Bestämmelsen föreslås vidare omfatta olovlig fotografering eller annan bildupptagning som, oavsett plats, sker på ett sätt som är påträngande, närgånget eller dolt och ägnat att allvarligt kränka den enskildes personliga integritet som privatperson. Straffet föreslås vara böter eller fängelse i högst ett år.

Vidare föreslås att det inte ska dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig. Allmänt åtal föreslås få väckas om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är motiverat från allmän synpunkt. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden samt utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget att ett nytt brott, som benämns *olovlig fotografering*, införs i brottsbalken.

Socialnämnden ställer sig bakom förslaget om att ett nytt brott – olovlig fotografering - införs i brottsbalken.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till lagförslaget som stärker skyddet för den enskilde individen och därmed möjligheten att bidra till en trygg miljö på skolan.

Mina synpunkter

Fotografering och filmning av enskilda som befinner sig i vissa särskilda situationer som görs utan medgivande har länge varit ett problem. Den enskilde kan bli kränkt av att bli fotograferad i en mycket privat miljö och obehag kan uppstå. Det är en komplex fråga om hur kriminalisering av fotografering kan förenas med yttrande- och informationsfriheten och en svår avvägning ska göras mellan grundlagsskyddade rättigheter. Det är nödvändigt att noga överväga förhållandet mellan en kriminalisering av fotografering för att skydda den enskildes integritet å ena sidan och yttrande- och informationsfriheten å andra sidan. Jag anser därför att det är oerhört centralt att Justitiedepartementet definierar vad som menas med kränkning av den personliga integriteten.

I förslaget om olovlig fotografering nämns i bestämmelsen följande platser inomhus: i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller i ett annat liknande utrymme. För att fotografering i dessa utrymmen ska vara straffbar krävs att den enskildes personliga integritet kränks. Av förslaget framgår vidare att den som olovligt fotograferar någon på ett sätt som är påträngande, närgånget eller dolt och ägnat att allvarligt kränka dennes personliga integritet som privatperson även ska omfattas av bestämmelsen.

Som bestämmelsen har utformats så omfattas skolan av de angivna platserna där det är tillräckligt att en enskilds personliga integritet kränks. Eleverna och även personalen bör kunna förutsätta att de befinner sig i en fredad zon vad gäller olovlig fotografering.

En frågeställning som Justitiedepartementet inte har berört närmare, är den situation som uppkommit under senare år i skolan, nämligen att såväl elever som personal blir utsatta av enskilda personer och elever med upptagningar av skilda slag. Den tekniska utvecklingen har förenklat för enskilda att fotografera. Detta gör att elever och personal ständigt måste vara inställda på att fotografering kan förekomma såväl öppet som i hemlighet. Elever och personal i skolan bör omfattas av ett starkare integritetsskydd än vad den förslagna bestämmelsen medger. Det bör räcka med att den personliga integriteten kränks oavsett var i skolan man befinner sig. Jag instämmer därför i det som framförts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande att Justitiedepartementet i det fortsatta arbetet med förslaget bör lyfta fram skolmiljön, eftersom det där finns ett omfattande problem med fotografering av elever och lärare. Förslaget att ett nytt brott, som benämns olovlig fotografering, införs i brottsbalken tillstyrks.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen "Olovlig fotografering" (Ds 2011:1) hänvisas till vad som sagts i denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Stockholm den 6 april 2011

STEN NORDIN

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Olovlig fotografering (Ds 2011:1), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Det är självfallet angeläget att beivra fotografering som kränker den enskildes integritet. Att det i DS 2011:1 föreslagna nya brottet "olovlig fotografering" är förenligt med yttrande- och informationsfriheten är inte uppenbart.

Vi menar att det kan förekomma situationer där det inte går att avslöja allvarliga missförhållanden i samhället utan att använda okonventionella journalistiska metoder, som exempelvis dold kamera.

Det är en mycket svår avvägning som ska göras mellan grundlagsskyddade rättigheter i det här fallet; den enskildes personliga integritet, mot yttrande- och informationsfriheten. Vi är inte övertygade om att den lagändring som föreslås i Ds 2011:1 är den optimala. Vi är inte heller beredda att instämma i föredragande borgarrådets förslag när det gäller fotografering i skolan, även här krävs en djupare analys av huruvida ett sådant förbud är förenligt med grundlagen.

Det antecknades till förteckningen att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Roger Mogert* (S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Karin Rågsjö* (V) enligt följande.

Vi utgår från att en kriminalisering av integritetskränkande fotografering verkligen kan förenas med yttrande- och informationsfriheten. Någon argumentation som visar att så är fallet framgår inte av ärendet. Om det uppstår en tvekan måste frågan utredas ytterligare.

Utifrån ett barnperspektiv är det särskilt allvarligt och kränkande med fotografering av våldtäkter, misshandel, mobbning och situationer med pornografiskt innehåll där barn och unga förekommer.

En ny lagstiftning får dock inte innebära att det blir svårare att avslöja allvarliga missförhållanden i samhället. Det kan förekomma lägen där okonventionella journalistiska metoder är de enda som kan användas. Denna fråga måste beaktas i lagstiftningsarbetet.

Det antecknades till protokollet att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Justitiedepartementet har remitterat promemorian ”Olovlig fotografering” (Ds 2011:1) till Stockholms stad för yttrande. Promemorian innehåller i huvudsak följande.

I promemorian föreslås att ett nytt brott införs i brottsbalken benämnt *olovlig fotografering*. Brottet tar sikte på sådan fotografering som innebär ett intrång i den fredade sfär som enskilda bör vara tillförsäkrade mot andra enskilda.

Straffbestämmelsen föreslås omfatta den som, på ett sätt som är ägnat att kränka den enskildes personliga integritet, olovligen fotograferar eller annars med tekniskt hjälpmedel tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller i ett annat liknande utrymme. Bestämmelsen föreslås vidare omfatta olovlig fotografering eller annan bildupptagning som, oavsett plats, sker på ett sätt som är påträngande, närgånget eller dolt och ägnat att allvarligt kränka den enskildes personliga integritet som privatperson. Straffet föreslås vara böter eller fängelse i högst ett år.

Vidare föreslås att det inte ska dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig. Allmänt åtal föreslås få väckas om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är motiverat från allmän synpunkt. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

Bakgrund

Behovet av en kriminalisering av fotografering och filmning i vissa fall

Av departementspromemorian framgår bl.a. följande.

Fotografering och filmning av enskilda som befinner sig i vissa särskilda situationer och som görs av andra personer i smyg eller öppet men utan medgivande har länge varit ett problem. Det gäller när den enskilde befinner sig i en mycket privat miljö eller i situationer som annars avser mycket privata förhållanden. Som exempel kan nämnas att den enskilde befinner sig hemma i sin bostad, använder en toalett eller byter om och duschar i ett omklädningsrum. Som ytterligare exempel kan nämnas att någon befinner sig i en särskilt utsatt situation såsom när han eller hon utsätts för våld. Fotografering (fortsättningsvis används begreppet fotografering för både fotografering och filmning) i sådana situationer kan vara kränkande för den fotograferade oavsett om han eller hon är medveten om fotograferingen samtidigt som den sker eller får vetskap om denna först efteråt. Den drabbade kan också känna obehag på grund av att någon förfogar över en integritetskänslig bild av honom eller henne och kan sprida den till andra.

Problemet med fotografering i integritetskänsliga situationer har inte minskat, tvärtom. Den tekniska utvecklingen har inneburit helt nya möjligheter att med olika typer av hjälpmedel fotografera på snart sagt vilken plats som helst, vilken tid som helst och under vilka förhållanden som helst. Tekniken är dessutom lättillgänglig. Detta är givetvis en utveckling som gagnar informationsfriheten och yttrandefriheten och som berikar människors liv. Samtidigt har utvecklingen skapat nya förutsättningar att missbruka tekniken. Sådant missbruk förekommer också.

Fotografering i vissa fall kriminaliseras

I promemorian konstateras att det finns ett behov av kriminalisering av fotografering i vissa fall. Följande utgångspunkter har bl.a. legat till grund för förslaget.

Kriminaliseringen måste begränsas till fall där fotograferingen sker uppsåtligt och avser annan människa samt sker utan medgivande av den enskilde eller utan stöd av tillåtande bestämmelser. Den måste avse vissa klart avgränsade platser som tillhör

den enskildes särskilt privata miljö eller som annars är avsedda för särskilt privata förhållanden. Den måste även omfatta vissa klart avgränsade situationer, oavsett plats. Straffansvaret måste begränsas till de mer allvarliga fallen som utgör sådan integritetskränkande fotografering som inte ska behöva tålas. Slutligen måste det finnas möjlighet att undgå straffansvar i det enskilda fallet.

Ett krav på olovlighet

En utgångspunkt för kriminaliseringen är att den ska avse fall där fotografering sker utan medgivande av den enskilde eller utan stöd av tillåtande bestämmelser. Av detta följer att fotografering som sker med samtycke inte bör omfattas av kriminaliseringen. Samtycke lämnas av den som är behörig att förfoga över intresset av att värna den enskilde mot fotografering. Ofta är detta den som är tänkt att fotograferas. Även en underårig eller en person med nedsatt beslutsförmåga kan lämna samtycke till fotografering förutsatt att han eller hon är kapabel att förstå innebörden av samtycket. Samtycke kan också lämnas av t.ex. en förälder till ett litet barn. Det räcker med ett tyst samtycke för att en fotografering ska falla utanför det straffbara området. Att t.ex. i sin bostad fotografera andra kan ofta komma att ske med ett sådant tyst samtycke.

Fotografering på vissa platser

En utgångspunkt för kriminaliseringen är att den ska avse vissa klart avgränsade platser som tillhör den enskildes särskilt privata miljö eller som annars är avsedda för särskilt privata förhållanden. Straffbestämmelsen måste i denna del få en snäv och tydlig avgränsning. Det bör ske genom att det uttryckligen räknas upp vilka konkreta platser som omfattas. Ytterligare en utgångspunkt som slagits fast är att kriminaliseringen i dessa fall ska begränsas till sådan integritetskränkande fotografering som inte ska behöva tålas. De platser som anges i förslaget är bostad inomhus, toalett, omklädningsrum och annat liknande utrymme. För att fotografering på dessa platser ska vara straffbar krävs att fotograferingen sker på ett sätt som är ägnat att kränka, dvs. typiskt sett kränker, den enskildes personliga integritet.

Bostad

Den enskilde bör först och främst få vara i fred för kränkande fotografering när han eller hon befinner sig inomhus i den egna bostaden. Till bostad bör räknas både en lokal eller annan plats där en person bor beständigt eller för en längre tid och en tillfällig bostad, t.ex. ett hotellrum, en båt hytt eller ett tält. Det bör gälla oavsett var den enskilde befinner sig i bostaden. I bostaden bör nämligen var och en kunna räkna med att ha en fredad sfär. Också den som befinner sig inomhus i någon annans bostad bör på motsvarande sätt omfattas av straffskyddet. Vidare bör straffansvaret gälla oavsett om fotograferingen sker inne i eller in i bostaden.

Fotografering av familjemedlemmar eller gäster i hemmiljön kommer som regel inte att vara straffbar. Oftast finns det åtminstone ett tyst samtycke till fotografering. Fotografering av mindre barn kommer att kunna ske med föräldrarnas samtycke. Även utan samtycke kommer sådan fotografering i hemmiljö i de flesta fall vara undantagen från straffansvar, eftersom kriminaliseringen begränsas till att omfatta fotografering som är ägnad att kränka den enskildes personliga integritet.

Sammanfattningsvis ska kriminaliseringen omfatta bostad inomhus, oavsett vems bostaden är, om fotograferingen sker på ett sätt som är ägnat att kränka den enskildes personliga integritet.

Toalett, omklädningsrum och annat liknande utrymme

Toaletter, omklädningsrum och liknande utrymmen, t.ex. provhytter, är sådana platser där det måste anses uppenbart att en person bör fredas mot kränkande fotografering. Dessa utrymmen är avsedda för mycket privata förehavanden, som användning av toaletten, av- och påklädning, duschning och liknande. Som huvudregel måste alltså fotografering på sådana platser anses kränkande och dessa platser bör därför omfattas av kriminaliseringen. En annan sak är att personen i fråga givetvis kan samtycka till fotografering.

Kriminaliseringen ska följaktligen omfatta toaletter, omklädningsrum och liknande utrymmen, om fotograferingen sker på ett sätt som är ägnat att kränka den enskildes personliga integritet.

Fotografering i vissa situationer oavsett plats

En av utgångspunkterna i promemorian är att kriminaliseringen även ska omfatta fotografering i klart avgränsade situationer där fotograferingen utgör en mer allvarlig integritetskränkning, oavsett på vilka platser dessa utspelar sig. Det kan nämligen förekomma djupt integritetskränkande fotografering som är situationsanknuten och inte begränsad till specifika platser. Det gäller vissa fall av fotografering som är störande, närgången eller dold. Straffansvaret ska omfatta situationer där fotograferingen utgör en integritetskränkning av mer allvarligt slag. Det bör sakna betydelse om den enskilde ofrivilligt eller på egen hand har försatts i situationen. I det förra fallet har den enskilde oförskyllt hamnat i en situation, t.ex. där han eller hon utsätts för misshandel eller våldtäkt eller i en olyckssituation, där det kan vara känsligt att bli fotograferad. Även i det fallet att den enskilde själv har försatt sig i en viss situation kan han eller hon vara förhållandevis sårbar för fotografering och inte ha räknat med risken att bli fotograferad.

Av yttrande- och informationsfrihetsskäl bör straffansvaret avse kränkning av den enskilde enbart i dennes egenskap av privatperson. Kriminaliseringen ska alltså inte träffa t.ex. det fallet att en person i sin roll som myndighetsföreträdare filmas med dold kamera under en intervju för ett granskande tv-program. Detsamma ska gälla exempelvis fotografering av en person som deltar i en officiell middagsbjudning eller officiell högtidsstund. Om samma person utan samtycke fotograferas i sitt hem, ska däremot fotograferingen träffas av kriminaliseringen under förutsättning att fotograferingen sker på ett sätt som är ägnat att kränka personens integritet. Detsamma kan gälla när han eller hon fotograferas i något annat privat sammanhang. Fotograferingen kommer i dessa situationer ändå att kunna vara straffri om den är försvarlig.

Undantag för försvarlig fotografering

Den föreslagna avgränsningen av kriminaliseringen täcker sådan integritetskränkande fotografering som i princip ska vara straffbar. Det måste dock finnas möjlighet att i undantagssituationer undgå straffansvar i det enskilda fallet.

Det finns vissa situationer där den som fotograferar i ett enskilt fall kan anses ha ett berättigat intresse av att göra detta, exempelvis om syftet med dokumentationen är att i media kunna visa att en högt uppsatt offentlig person i en bostad begår en mycket klandervärd handling. Det bör därför införas ett undantag från straffansvaret för en gärning som med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig. Vid bedömningen av om gärningen är försvarlig bör särskilt beaktas om den sker som ett led i nyhetsförmedling eller i något annat sammanhang av samhällsintresse, utgör ett inslag i undervisning eller vetenskapligt arbete eller låter sig försvaras av konstnärliga hänsyn.

Det föreslås följaktligen att från straffansvaret ska undantas gärning som med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig.

Straffskalan

Den integritetskränkning som en olovlig fotografering innebär varierar med hänsyn till omständigheterna. I många fall torde straffet kunna stanna vid böter. I andra fall kan en strängare påföljd vara motiverad, t.ex. när filmning skett i smyg och fortlopande under avsevärd tid i en persons bostad. Straffskalan bör därför innehålla både böter och fängelse. Det föreslås att straffet för olovlig fotografering ska vara böter eller fängelse i högst ett år.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden samt utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 februari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer med Justitiedepartementet att det finns behov av en bestämmelse i brottsbalken som förbjuder fotografering i vissa fall.

Utgångspunkter för förslaget har varit att den olovliga fotograferingen måste begränsas till vissa platser samt till vissa situationer oavsett plats. Vidare har ansetts att straffansvaret måste begränsas till de mer allvarliga fallen som utgör sådan integritetskränkande fotografering som inte ska behöva tålas. Dessutom har ansetts att det måste finnas en möjlighet att undgå straffansvar i enskilda fall.

En frågeställning som Justitiedepartementet inte har berört närmare, är den situation som uppkommit under senare år i skolan, nämligen att såväl elever som personal blir utsatta av enskilda personer och elever med upptagningar av skilda slag. Den tekniska utvecklingen har förenklat för enskilda att fotografera. Detta gör att elever och personal ständigt måste vara inställda på att fotografering kan förekomma såväl öppet som i hemlighet. Avsikten med upptagningarna är väldigt skiftande. Det förekommer allt oftare att upptagningar från skolmiljön läggs ut på Internet.

I förslaget om olovlig fotografering nämns i bestämmelsen följande platser: inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller i ett annat liknande utrymme. För att fotografering i dessa utrymmen ska vara straffbar krävs att den enskildes personliga integritet *kränks*. Skolan omfattas av dessa utrymmen utom när det gäller bostad.

Av förslaget framgår vidare att den som olovligen fotograferar någon på ett sätt som är påträngande, närgånget eller dolt och ägnat att allvarligt kränka dennes personliga integritet som privatperson även ska omfattas av bestämmelsen. Här avses situationer i olika sammanhang oavsett på vilken plats fotograferingen sker. För att fotografering i sådana situationer ska vara straffbar krävs att den enskildes personliga integritet *allvarligt kränks*. Även skolan omfattas när det gäller sådana situationer.

Stadsledningskontoret anser att skolan är en plats, som utmärker sig från andra platser dels genom att lokalerna, och som regel även skolgårdarna, inte är offentliga platser, dels genom att eleverna inte har något val när det gäller att befinna sig i skolan. Eleverna men även personalen har sin dagliga arbetsplats i skolan. De bör kunna förutsätta att de befinner sig i en fredad zon vad gäller olovlig fotografering. Troligen är inga andra arbetsplatser så utsatta för enskilda personers fotografering som just skolan.

Som bestämmelsen har utformats så omfattas skolan av de angivna *platserna* (dock inte bostad), där det är tillräckligt att en enskilds personliga integritet *kränks*. Beträffande övriga utrymmen i skolan, så skyddas elever och personal i *situationer* där fotografering sker på ett sätt som är påträngande, närgånget eller dolt och ägnat att allvarligt kränka någons personli-

ga integritet. För straffbarhet när det gäller skolans övriga utrymmen krävs således att fotograferingen *allvarligt kränker* någons personliga integritet.

Stadsledningskontoret anser att elever och personal i skolan bör omfattas av ett starkare integritetsskydd än vad den förslagna bestämmelsen medger. Det bör räcka med att den personliga integriteten kränks oavsett var i skolan man befinner sig. *Skola* är emellertid ett omfattande begrepp, som kan behöva preciseras närmare. I vart fall bör grund- och gymnasieskolan under skoltid omfattas när det gäller olovlig fotografering.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget att ett nytt brott, som benämns *olovlig fotografering*, införs i brottsbalken. I det fortsatta arbetet med förslaget bör dock skolmiljön lyftas fram, eftersom det där finns ett omfattande problem med fotografering av elever och lärare. Det är elevernas arbetsmiljö och de kan inte välja bort skolan. Såväl elever som lärare bör kunna få vara i en fredad zon i skolan.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 mars 2011 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen, överlämna ärendet till kommunstyrelsen samt att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S) och tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 februari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget om att ett nytt brott – olovlig fotografering - införs i brottsbalken. Förvaltningen anser att detta är särskilt allvarligt och kränkande när det gäller fotografering eller annan bildupptagning av t.ex. våldtäkter, misshandel, mobbning samt situationer med pornografiskt innehåll där barn och ungdomar förekommer.

Dagens teknik gör det möjligt att enkelt fotografera och även sprida bilder som är mycket integritetskänsliga och kan innebära allvarliga kränkningar. I departementspromemorian föreslås emellertid ingen bestämmelse om kriminalisering av spridning av bilder som tagits i strid med fotograferingsförbudet fastän man konstaterar att det är ett växande problem.

Man menar att spridningen av bilder kommer att minska när det blir förbjudet att ta integritetskränkande bilder. Det kommer helt enkelt att finnas färre sådana bilder. I de fall där sådana bilder ändå tas kommer fotografen att kunna ställas till ansvar för fotograferingen om det är denne som även sprider bilderna. Det finns också möjlighet att ställa den som sprider bilder till ansvar genom bestämmelsen om förtal. Spridning av bilder kan också vara straffbar enligt personuppgiftslagen, PUL. I promemorian hänvisar man också till att Yttrandefrihetskommittén har i uppdrag att överväga om det generella skyddet för enskildas integritet och privatliv i tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) bör stärkas och vilka effekter detta i så fall skulle få för tryck- och yttrandefriheten. Uppdraget ska redovisas senast 20 december 2011.

I promemorian belyses att kriminalisering av integritetskränkande fotografering kan förenas med yttrande- och informationsfriheten och utformas så att den är förenlig med den straffrättsliga lagstiftningen. Däremot tar man inte upp svårigheterna att övervaka att olovlig fotografering inte sker eller hur man ska hitta gärningsmannen om bilder tagits i smyg. Även om polisanmälan görs finns stor risk att gärningsmannen ändå går fri.

Förvaltningen anser att det är angeläget att följa utvecklingen inom detta område utifrån

att publicering och spridning av bilder på internet har blivit ett problem som återkommande uppmärksammas och ofta handlar om kränkningar och mobbning av barn och ungdomar. Om man inte kommer tillrätta med spridningen av integritetskränkande bilder utifrån de tankegångar som redovisas i promemorian är det av stor vikt att frågan aktualiseras på nytt.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 mars 2011 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen samt att omedelbart justera beslutet.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 mars 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Rektors möjlighet att förbjuda fotografering i vissa utrymmen

I nuvarande Grundskoleförordningen (1994:1194) 6 kap 8b § samt Gymnasieförordningen (1992:394) 6 kap 20b § stadgas att rektor ansvarar för att det finns ordningsregler på varje skola. Reglerna kan innefatta att fotografering ska vara förbjuden i vissa utrymmen som t ex omklädningsrum, dusch och toalett. Ovanstående gäller inte komvux eller SFI.

I den nya skollagen 5 kap 5§ anges att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler. Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Både den gällande och den kommande skollagen ger således möjlighet för rektor att besluta om fotograferingsförbud i särskilda utrymmen där fotografering kan upplevas som obehagligt närgången. Att bryta mot ordningsreglerna har dock ingen påföljd reglerad.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till lagförslaget som stärker skyddet för den enskilde individen och därmed möjligheten att bidra till en trygg miljö på skolan.

Förbud att fotografera i vissa utrymmen kan efter beslut av rektor ingå i skolans ordningsregler. En lag om olovlig fotografering kan därmed bidra till att det blir lättare för skolan att hävda sina ordningsregler.

Förvaltningen har i sitt yttrande endast tagit ställning till vad lagförslaget innebär för skolans del.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi föreslog att nämnden skulle överlämna ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S) och tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V), enligt följande.

Det är självfallet angeläget att beivra fotografering som kränker den enskildes integritet. Enligt förvaltningens yttrande så är förslaget om att införa det nya brottet ”olovlig fotografering” förenligt med yttrande- och informationsfriheten. Någon argumentation som visar att så är fallet föreligger dock inte.

Vi menar att det kan förekomma situationer där det inte går att avslöja allvarliga missförhållanden i samhället utan att använda okonventionella journalistiska metoder, som exempelvis dold kamera.

Det är en mycket svår avvägning som ska göras mellan grundlagsskyddade rättigheter i det här fallet; den enskildes personliga integritet mot yttrande- och informationsfriheten. Vi är inte övertygade om att den lagändring som föreslås i Ds 2011:1 är den optimala.